

IZOBRAŽEVANJE

DOGODKI IN OBJAVE DZRJL V LETIH 2024, 2025 IN NA ZAČETKU 2026

Vid Naglič

Od zadnjega pregleda dogodkov v Glasu podzemlja (GP2024, str. 93) je bilo društvo zelo aktivno, zato ta pregled nadaljujem za obdobje od začetka leta 2024 dalje. V obravnavanem obdobju je DZRJL ohranilo redna mesečna predavanja na Oddelku za biologijo Biotehniške fakultete v Ljubljani, katerih organizacijo sem prevzel jeseni 2024. Do maja 2026 je bilo v okviru tega rednega cikla izvedenih oziroma napovedanih petnajst predavanj: šest v letu 2024, šest v letu 2025 in tri v prvih mesecih leta 2026. Poleg tega je bilo v istem obdobju zabeleženih še trinajst drugih javnih predavanj, predstavitev dejavnosti društva in sorodnih dogodkov. Če pogledamo celotno obdobje lahko rečemo, da je DZRJL ohranil kontinuiteto javnega programa in pri tem uspešno združeval raziskovalne in poljudnoznanstvene naravoslovne teme. Status društva v javnem interesu še naprej utemeljujemo z raziskovanjem in varstvom podzemlja ter z rednim, javno dostopnim izobraževalnim programom. Z mesečnimi predavanji, javnimi dogodki in medijskimi objavami društvo aktivno prispeva k širjenju znanja in ozaveščanju javnosti o pomenu in varovanju kraškega podzemlja.

Mesečna predavanja na Biotehniški fakulteti

6. februar 2024: Živo podzemlje ali kako lahko jamarji prispevajo k boljšemu poznavanju o razširjenosti podzemnih živali? Vit Kukolja in Anja Pekolj
Predavanje je bilo posvečeno podzemni favni in vlogi jamarjev pri njenem prepoznavanju. Predavatelja sta predstavila spletno stran Živo podzemlje, namenjeno zbiranju opažanj v okviru občanske znanosti, s katero je mogoče prispevati k boljšemu poznavanju razširjenosti podzemnih živali.

26. marec 2024: Preprih – veter, ki nam kaže pot, Franci Gabrovšek

Franci Gabrovšek je iz klasičnega jamarškega vprašanja, kam vleče preprih, pripravil predavanje o jamski klimi in kraških procesih. Pojasnil je, kako nastajajo preprihi, kako jih raziskujemo in zakaj so pomembni za razumevanje podzemnih prostorov.

14. maj 2024: Jamsko raziskovanje preko luže: Krasoslovni program v

Virginiji, Katarina Kosič Ficco

Majsko predavanje je občinstvo popeljalo v severnoameriško kraško okolje. Predavateljica je predstavila virginijski krasoslovni program, njegovo naravovarstveno in raziskovalno vlogo ter raziskave jam, odkritih med gradnjo plinovoda.

8. oktober 2024: Jamarska odprava na Kreto, Damijan Šinigoj

Jesenski niz se je začel z odpravo Sternes 2024 na Kreti, ki sta se je udeležila Damijan Šinigoj in Damijan Potrpin. Predavanje je predstavilo jamo Sternes, zahtevne razmere v njej in širši okvir mednarodne odprave, katere daljnosežni cilj je preboj prek meje tisoč metrov.

12. november 2024: Mikrobiologija in jame, dr. Janez Mulec

Janez Mulec je odprl manj vidni, a pomembni del podzemnega sveta: mikrobne združbe v jamah. Predavanje je predstavilo glavne mikrobne habitate, značilne predstavnike ter tudi vplive človeka na kraško podzemlje.

10. december 2024: Uršnja luknja pri Šembijah; nova paleontološka odkritja, dr. Slavko Polak

Leto 2024 se je zaključilo s predavanjem o jami, ki je majhna po merah, a izjemna po vsebini. Slavko Polak je predstavil fosilne ostanke ledenodobnih živali, kamnite artefakte in datacije, ki kažejo na zelo zgodnje sledove neandertalske prisotnosti na naših tleh.

14. januar 2025: Irak in zahodni drobec Irana, Jaka Flis

Prvo predavanje leta 2025 je občinstvo popeljalo na bližnji vzhod. Jaka Flis je predstavil mesec dni dolgo pot po zahodnem Iranu in Iraku ter poudaril razkorak med našimi predstavami o regiji in dejanskimi izkušnjami tam.

11. februar 2025: Jame na 2TDK ob skorajšnjem koncu izkopa trase, dr. Mitja Prelovšek

Mitja Prelovšek je podal posodobljen pregled jam, raziskanih med gradnjo drugega tira Divača–Koper. Predavanje je pokazalo, kako je krasoslovni nadzor ob gradnji prerasel v izjemno raziskovalno priložnost z velikim obsegom novo pregledanega podzemlja.

13. maj 2025: New insights from genetic research on the olm (Proteus anguinus), dr. Hans Recknagel

Majsko predavanje je bilo posvečeno človeški ribici in njeni genetski razno-

likosti. Hans Recknagel je predstavil glavne evolucijske scenarije ter nova spoznanja, ki jih prinaša sekvenciranje proteusovega genoma.

14. oktober 2025: Rekonstrukcija pleistocenskega primerka kanadskega jelena iz Laz pri Planini, Patrik Oberstar
Jeseni 2025 je sledilo predavanje, ki je povežalo paleontologijo, morfološko analizo in digitalno rekonstrukcijo fosilnega gradiva najdenega v jami na Lanskem Vrhu. Patrik Oberstar je predstavil prvo slovensko najdbo vaptija in njeno 3D rekonstrukcijo.

11. november 2025: Živo podzemlje Slovenije, predstavi naj se, dr. Teo Delić
Novembrsko predavanje je v ospredje postavilo podzemno biodiverzitetno Slovenije. Teo Delić je predstavil novo knjižno izdajo o biologiji podzemlja in širše ozadje nastanka prvega učbeniškega pregleda tega področja pri nas.

9. december 2025: Raziskovanje jam na Filipinih, Matjaž Božič

Leto 2025 se je sklenilo s predavanjem o raziskovanju jam v tropskem okolju. Matjaž Božič je predstavil odprave na Filipine, njihovo logistiko in posebnosti tamkajšnjega še slabo raziskanega krasa.

10. februar 2026: Arheološki potencial jam v luči novih raziskav, Zvonka Janežič

Na začetku leta 2026 je Zvonka Janežič na predavanju opozorila, da je jamskih arheoloških najdišč več, kot smo jih doslej prepoznavali. Predavanje je poudarilo pomen novih metod in interdisciplinarnih pristopov pri razumevanju jamskih arheoloških najdišč.

14. april 2026: Speleological explorations on Hochschwab mountain range, by the speleo-club Höhlenbären-Graz, Paul Karoshi

Paul Karoshi je predstavil raziskave kluba Höhlenbären-Graz v Hochschwabu. V ospredju sta bila sistem Frauenmauer-Langstein ter Melkboden Ice-Cave, kjer raziskave potekajo tudi v zahtevnih zimskih razmerah.

12. maj 2026: Podzemni radio, Iztok Saje
Drugi torek v maju je sledilo predavanje Iztoka Sajeta z delovnim naslovom Podzemni radio. V ospredju so bile podzemne radijske zveze, izdelava anten, osnove samogradnje in nekaj praktičnih primerov radioamaterske opreme.

Medijske objave, gostovanja in prispevki

Datum	Prispevek / dogodek	Medij
15. 1. 2024	V jamah na Pivškem precej stare nesnage, pogosto pa tudi mrhovina; Matic Di Batista in Mitja Prelovšek	Svet24; Radio 94; Primorske novice
22. 8. 2024	Velika jamarska odkritja; Peter Mašič in Matic Di Batista v oddaji Studio ob 17.00	Prvi program Radia Slovenija
25. 9. 2024	Ob preboju jame Dlvn prek globine tisoč metrov sta izšla prispevka <i>Jama Dlvn: preseglji magično globino tisoč metrov</i> in <i>Prva tisoč metrov globoka jama v Bohinju</i>	Delo; Slovenske novice
28. 9. 2024	Jure Bevc je sodeloval v oddaji <i>Dogodki in odmevi</i> o raziskovanju na Planini Poljana	Radio Slovenija
jesen 2024	Prispevki o preboju jame Dlvn prek globine tisoč metrov: <i>Prva »tisočmetra« na Gorenjskem, Kaj je jamarje pričakalo na dnu slovenske jame z nenavadnim imenom Dlvn?, V jami nad Bohinjem preseglji magično mejo tisoč metrov</i>	Gorenjski glas; 24ur; Dnevnik; Bohinjske novice; Radio Gorenc
december 2024	<i>4th Gathering of Explorers of Kanin Caves</i> ; Špela Di Batista Borko	Sopra e sotto il Carso
januar 2025	<i>Najnovejša odkritja na planini Poljana</i> ; Peter Mašič	Bohinjske novice
28. 2. 2025	<i>Globoko spodaj, kamor ni stopil še nihče</i> ; Matic Di Batista in Vid Naglič	Dnevnik
30. 8. 2025	<i>V Sloveniji imamo tisoče vrst, ki jih najdemo samo pri nas in nikjer drugje na svetu</i> ; Teo Delić v oddaji <i>Razkošje v glavi</i>	Prvi program Radia Slovenija
december 2025	<i>Čiščenje jam v Triglavskem narodnem parku</i> ; Ester Premate	Svet pod Triglavom, št. 35
19. 3. 2026	<i>Slovenija s 16 tisoč raziskanimi jamami; raziskovalna dejavnost daleč od žarometov in družbenih omrežij</i> v oddaji <i>Studio ob 17ih</i>	Prvi program Radia Slovenija

Javna predavanja, predstavitve in dogodki

Datum	Dogodek	Kraj
10. 1. 2024	<i>Kako čiste(jše) so naše jame</i> , Matic Di Batista, Mitja Prelovšek in Matej Zalokar	Ekomuzej Pivških presihajočih jezer
30. 5. 2024	Predavanje o eKatastru, Matic Di Batista	Balkan Speleo Camp
23. 10. 2024	<i>Raziskovanje in skrb za Bohinjsko podzemlje</i> , Matic Di Batista	Infocenter Triglavska roža, Bled
30. 11. 2024	Predavanji Matica Di Batiste in Petra Mašiča na četrtem Srečanju raziskovalcev Kanina	Bovec
13. 12. 2024	<i>Jamarsko raziskovanje nad Bohinjem</i> , Darja Kolar	Knjižnica Bežigrad
20. 12. 2024	<i>Pet let raziskovanja podzemlja Planine Poljana</i> , Matic Di Batista	Bohinjska hiša, Bohinjska Bistrica
11. 4. 2025	<i>Šest let raziskovanja Planine Poljana</i> , Špela Di Batista Borko	Orožnova koča
3. 9. 2025	LUPA 2025, festival nevladnih organizacij, predstavitev delovanja društva	Prešernov trg, Ljubljana
25. 11. 2025	Predstavitve društva študentom BF, meddruštveni dogodek v organizaciji DŠB	Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo, Ljubljana
26. 11. 2025	Dan odprtih vrat v jami Mačkoviča	Mačkoviča, Laze
3. 12. 2025	<i>Podzemni svet</i> , Anže Tesovnik	Srečanje ZAGnanih, Zavod za gradbeništvo Slovenije
4. 12. 2025	<i>Path through the mountain</i> , Matic Di Batista	Hellenic Speleological Exploration Group, Atene
13. 1. 2026	Srečanje v spomin Mirana Marussiga	Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo, Ljubljana

Predavanje Društva za raziskovanje jam Ljubljana

Rekonstrukcija pleistocenskega primerka kanadskega jelena iz Laz pri Planini

Patrik Oberstar

Opravljena je bila rekonstrukcija endemične izumrle podvrste vaptija z značilnim palmiziranim rogovjem (*Cervus canadensis palmidactyloceros*, De Stefano, 1911), ki je obstajala v Evropi v času zadnjega glacialnega maksimuma. Reliktne populacije so se ohranile v alpskem prostoru in na Švedskem do konca bronzne dobe. Primerek z Lanskega Vrha pri Lazah pri Planini predstavlja prvo najdbo vaptija v Sloveniji. Najdba je zelo pomembna, saj so najdbe vaptijev v Evropi izredno redke, poleg tega gre za podvrsto, ki je še posebej zanimiva zaradi ugotavljanja okoliščin ob izumrtju evropskih vaptijev in specifičnih okoljskih adaptacij. Primerek vaptija je bil rekonstruiran v 2D in 3D obliki. Za izdelavo kombiniranega 3D modela zaradi fragmentarnosti rogovja je bilo združenih 7 3D modelov v skupni kombiniran model. Izdelane so bile še tri ilustracije primerka, skupaj z življenjsko ilustracijo. Pokazani so še tafonomski kazalniki, kot so na primer siga na rogovju in znaki glodanja glodavcev.

Mesečna predavanja DZRIL

Torek 14. 10. ob 19. uri na
Oddelku za biologijo BF
(Večna pot 111, Ljubljana)

DNEVNIK

Novice Objektiv Mnenja Šport Nedeljski Kultura Naročnina

Fotografija iz Solnovega brezna, enega najglobljih brez na Dolenjskem. Foto: Uroš Kunaver

28. 02. 2025, 0:00

TADEJA LUKANC

Globoko spodaj, kamor ni stopil še nihče

Raziskovanje jam ima pri nas dolgoletno tradicijo. Na seznamu jih je trenutno registriranih okoli 15.000. Z dvema članoma Društva za raziskovanje jam Ljubljana smo se v Zupančičevi jami pogovarjali, zakaj bi človek rinit tja dol, v drobovje podzemnih svetov.

Levo: Predavanja smo oglaševali s plakati in spletnimi objavami, ki jih je vestno pripravljaval organizator.

Desno: Objava v Dnevniku, zajem zaslona.